

Meerkerk, 6 februari 2026

Zienswijze CDA afdeling Vijfheerenlanden,

Geachte leden van het college van Gedeputeerde Staten van Utrecht,

Middels dit schrijven willen wij een zienswijze inbrengen namens CDA Vijfheerenlanden op het ontwerp Utrechts Programma voor het Landelijk Gebied, het UPLG.

Zoals bekend zijn er enkele N2000 gebieden gelegen binnen de gemeente Vijfheerenlanden. Bij het doornemen van het ontwerp UPLG komen wij tot de conclusie dat er, op basis van dit ontwerp UPLG, onevenredig zwaar gaat worden ingegrepen in het landelijk gebied en de agrarische sector in de gemeente Vijfheerenlanden.

Als CDA Vijfheerenlanden zijn wij ook van mening dat er iets moet gebeuren om Nederland van "het stikstofsloot" af te krijgen. Daarnaast zien wij ook het belang van de verbetering van de kwaliteit van oppervlaktewater en natuur en dat er maatregelen nodig zijn om dit op het vereiste niveau te krijgen. Wij beamen dat dit op een manier dient te gebeuren die juridisch stand moet houden, maar zien veel punten in dit ontwerp UPLG niet als reëel en zeker niet proportioneel voor de individuele agrarische ondernemer binnen onze gemeente. Tevens betreuren wij het dat het college van GS op basis van een ontwerp UPLG, waarvan nog niet vaststaat dat dit ook op zo wordt vastgesteld, brieven heeft gestuurd naar individuele agrariërs waarin voor deze bedrijven heel ingrijpende zaken worden gepresenteerd, zaken waardoor de bedrijfsvoering ingrijpend moet worden aangepast of zelfs zal moeten stoppen.

Wij geven u hierbij in enkele paragrafen onze zienswijze weer.

Algemeen

In het ontwerp UPLG is de sociaal economische impact voor de diverse sectoren niet berekend en meegenomen in de plannen. Er is een uiterst beperkte analyse voor melkveebedrijven gedaan door dhr R. Jongeneel van de WUR. Dit is echter, dat schrijft hij zelf ook, heel algemeen en bevat nagenoeg alleen maar aannames. Wat betekent het voor de individuele bedrijven, wat betekent het voor de toekomst van het gebied vanuit landbouwoogpunt en wat zijn de gevolgen voor de bedrijven rondom de agrarische sector? Dit ontwerp UPLG geeft hiervoor geen wetenschappelijke onderbouwing, maar is deels op aannames gebaseerd. Effecten op bijvoorbeeld fruitteeltbedrijven, die in onze gemeente veel voorkomen zijn geheel buiten deze analyse gehouden.

Er dienen op basis van werkelijke situaties berekeningen en analyses te worden gemaakt waaruit blijkt wat het effect van het bewuste bedrijf is op het bewuste N2000-gebied, niet op basis van aannames of helemaal niet uitgevoerde analyses.

Melkveebedrijven

Binnen de gemeente Vijfheerenlanden wordt het landelijk gebied voor het grootste deel beheerd door melkveehouders. Een sector die al decennia lang krimpt in aantal en in oppervlakte. Bedrijven worden gemiddeld wel steeds groter, maar er wordt steeds meer grond in beslag genomen voor andere doeleinden. Denk hierbij aan bijvoorbeeld woningbouw, infrastructuur (zoals o.a. de verbreding van de A27), recreatie, waterberging en natuur. Vijfheerenlanden heeft de laatste jaren veel woningbouw gerealiseerd en ook tot 2040 staan er veel woningen geprogrammeerd. Woningbouw heeft tot gevolg dat er ook veel grondoppervlakte nodig is voor infrastructuur, natuurcompensatie, recreatieve voorzieningen, maatschappelijke voorzieningen, etc. Het merendeel van deze gronden worden onttrokken aan de agrarische sector. Dit heeft tot gevolg dat de agrarische sector in de gemeente Vijfheerenlanden de komende jaren nog verder zal krimpen. Wat doet u met de niet langer gebruikte stikstofruimte van gestopte of krimpende agrarische ondernemers? Wij zien dit niet terug in dit ontwerp UPLG.

In het ontwerp UPLG wordt rondom N2000-gebieden Zouweboezem en Lingegebied & Diefdijk-Zuid een bufferzone van 250 meter getekend die een forse beperking voor de agrarische bedrijven met zich meebrengt. Deze zonering heeft tot gevolg dat de agrarische bedrijven met grond in deze zone nog meer in hun bedrijfsvoering worden beperkt, terwijl er geen onderbouwing in het ontwerp UPLG is te vinden of, en zo ja hoeveel, deze individuele bedrijven bijdragen aan de stikstofbelasting in het N2000 gebied.

Binnen de gemeente Vijfheerenlanden wordt door de agrarische sector intensief samengewerkt in werkgroepen, studieclubs en gebiedsprocessen. Dit geeft goede resultaten en dit is ook feitelijk waar te nemen in de stikstofgevoelige N2000 gebieden Zouweboezem en Lingegebied & Diefdijk-Zuid. De natuurkwaliteit in deze gebieden is steeds beter. Vooral de doelstelling om tot een maximum van 40kg ammoniak per hectare te komen is niet reëel. Een doel stellen is nodig voor de juridische hardheid van dit programma, maar dan wel een haalbaar doel. Draagvlak creëer je door realistische doelen te formuleren. Niet op deze manier.

Wij willen in het UPLG opgenomen zien dat de agrarische bedrijven de mogelijkheid krijgen om op individueel niveau te kunnen voldoen aan realistische doelstellingen. Hierbij zal de uitstoot (emissie) van het bedrijf leidend moeten zijn. Niet de modelmatig berekende neerslag (depositie) op een N2000-gebied.

Geef duidelijkheid wat er gebeurt met stikstofruimte van gestopte of krimpende agrarische bedrijven.

Wij willen dat de gebiedsprocessen ruimte krijgen, omdat nu al aan te tonen is dat deze processen bijdragen tot het verminderen van stikstofuitstoot per bedrijf. Breng hier een stimulans in om nog grotere reducties te behalen.

Wij willen dat de norm van maximaal 40kg ammoniak uit het ontwerp UPLG wordt gehaald en wordt vervangen door een realistische norm die bijdraagt aan natuurherstel, maar ook een rendabele agrarische exploitatie mogelijk laat zijn.

Fruitteltbedrijven

Veel fruitteeltbedrijven in de gemeente Vijfheerenlanden worden rechtstreeks geraakt door dit ontwerp UPLG. Bedrijven die generaties lang op een verantwoorde manier en steeds milieubewuster voedselveilig fruit produceren. Deze bedrijven worden nu geconfronteerd met de eis dat er in de 250 meter zone geen gewasbeschermingsmiddelen meer mogen worden toegepast en daarnaast ook geen kunstmeststoffen. Alleen organische mest, met een maximum van 100 kg stikstof/ha/jaar.

250 meter zone

Het college van GS beroept zich bij de zone van 250 meter op de uitspraak van 2 april 2025 inzake een lelieteler nabij het N2000 gebied "Het Holtingerveld" (ECLI:NL:RVS:2025:1428). Hier heeft de afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (RvS) aangegeven dat er meer onderzoek nodig is naar de gevolgen voor de natuur bij het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in de lelieteelt. De RvS heeft wel aangegeven dat er een natuurvergunning moet komen, maar er is door de RvS niet gesteld dat hiervoor een 250 meter zone moet worden ingesteld. Dit is voor ons dan ook een brug te ver. Er zijn geen aanwijzingen dat de fruitteelt in onze gemeente, maar ook in de rest van de provincie Utrecht, zorgt voor teruggang van de natuurkwaliteit in de N2000-gebieden. Ook is er geen verplichting vanuit de RvS voor de opgenomen 250 meter zone.

De fruitteeltsector heeft de afgelopen decennia actief gewerkt aan de vermindering van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en daar is ze nog steeds actief mee bezig. Met goede resultaten. Daarnaast is de hoeveelheid gebruikt gewasbeschermingsmiddel per hectare slechts een fractie van wat er gebruikt wordt door lelietelers, waar de uitspraak van de RvS op ziet.

Wij willen daarom dat het verbod op het toepassen van gewasbeschermingsmiddelen binnen de 250 meter zone uit het UPLG wordt gehaald.

Verbod kunstmest

Fruittelers zijn heel bewust bezig met bemesting. Dat kan alleen middels het toedienen van kunstmest, omdat daarmee gericht geringe doseringen kunnen worden toegediend aan de fruitbomen. Vaak wordt dit middels druppelbevloeiing/fertigatie gedaan en soms middels het toedienen van bladmeststoffen. Het doorvoeren van het verbod op het gebruik van kunstmest zorgt ervoor dat de fruittelers in de 250 meter zone geen kwalitatieve productie van het fruit meer kunnen behalen, terwijl de emissie van de toediening van kunstmest in de fruitteelt niet is aangetoond.

Wij willen dat fruittelers de mogelijkheid behouden om kunstmest toe te dienen, omdat niet wetenschappelijk is aangetoond dat de toediening van

kunstmest door fruittelers leidt tot verslechtering in de naastgelegen N2000-gebieden

Waterpeilen

Het ontwerp UPLG ziet ook op water en waterkwaliteit. De gemeente Vijfheerenlanden is gelegen in een waterrijk gebied. We zijn omsloten door de Linge en de Lek, dooraderd door het Merwedekanaal en een goed functionerend poldersysteem waar een flink proces is doorlopen om te komen tot een nieuw peilbesluit. Dit proces is op een oor na gevild en zal leiden tot een zogenaamd flexibel peilbeheer. Zodra dit is vastgesteld heeft het Waterschap Rivierenland de mogelijkheid om desgewenst het waterpeil enigszins aan te passen. Lager om meer opvangcapaciteit te creëren, maar ook de mogelijkheid om het hoger te maken om in tijden van droogte de percelen vochtig te houden en zodoende o.a. ook de uitstoot van CO₂ a.g.v. veenoxidatie te verlagen. Binnen Vijfheerenlanden zijn er (binnen een peilvak) veel hoogteverschillen waarneembaar. Zelfs een individueel perceel van een eigenaar kan binnen een peilvak fors verschillen qua droogteligging (hoogte). Het doorvoeren van een gemiddeld hoger waterpeil zal op individueel niveau voor veel landeigenaren tot grote schade leiden.

Wij willen dat het Waterschap Rivierenland het ontwerp peilbesluit dat na een intensief traject is opgesteld moet kunnen uitvoeren in Vijfheerenlanden en willen dat het gemiddelde hogere waterpeil niet wordt doorgevoerd. Met het doorvoeren van het nieuwe peilbesluit heeft het waterschap volop mogelijkheden om uitstoot van CO₂ en bodemdaling af te remmen en opvangcapaciteit te creëren.

Financiële dekking van het ontwerp UPLG

Ondanks dat het college van GS aangeeft dat de uitvoering van het ontwerp UPLG geborgd is middels een fonds van ruim 200 miljoen, durven wij te stellen dat dit bedrag niet voldoende zal zijn om alle schade die door agrariërs in Utrecht wordt geleden te vergoeden.

Zo zijn er alleen al in onze gemeente veel melkveehouders en fruittelers die aanzienlijke oppervlakten van hun weilanden en boomgaarden niet meer kunnen gebruiken op een economisch rendabele wijze. Dat betekent dat u deze bedrijven schadeloos moet stellen.

Een hectare agrarische grond in onze gemeente kost nu ca. € 100.000,-. Als de regelgeving van het ontwerp UPLG wordt doorgevoerd zal hier maar een fractie van overblijven. Een afwaardering van 80% is dan niet vreemd. Daarbij komt dan ook nog de inkomensderving bij deze bedrijven.

Zoals eerder aangegeven heeft Vijfheerenlanden ook een bloeiende fruitteeltsector. Schadeloosstellen van dergelijke bedrijven kost een veelvoud per hectare, omdat daar naast de waardevermindering en de inkomstenderving ook nog dure aanplanten en technische voorzieningen op de percelen moeten worden vergoed. Door uw voorgenomen ingrijpen veroorzaakt u miljoenen aan schaden, alleen al binnen onze gemeente.

Conclusie is dat de middelen voor het UPLG absoluut niet voldoende zullen zijn. Dat is een extra reden om de maatregelen terug te schroeven om het programma

dat je wilt uitvoeren te kunnen bekostigen en jezelf een betrouwbare overheid te tonen.

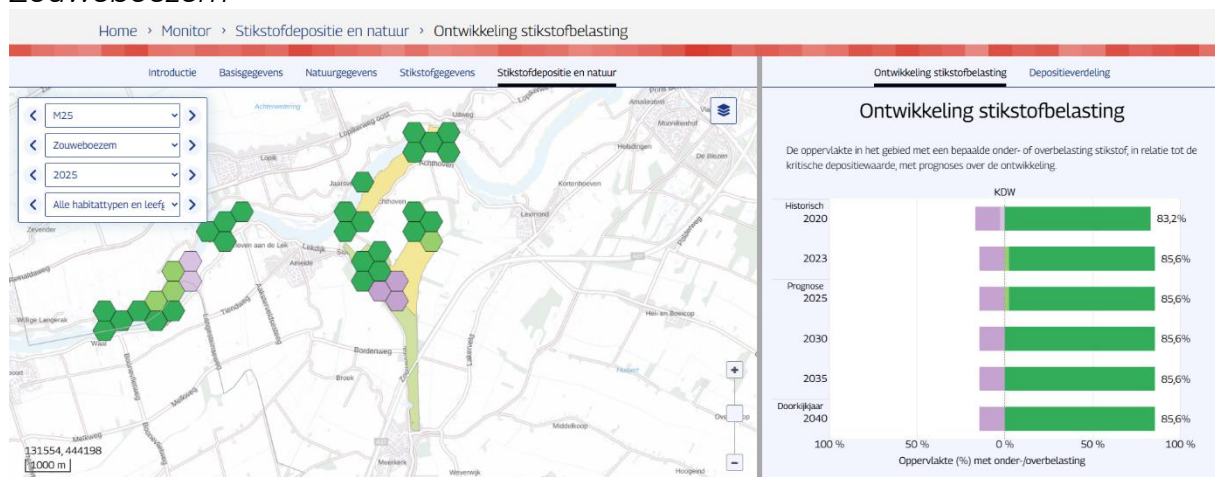
Wij willen dat u de opgaven in lijn brengt met wat u werkelijk kunt betalen. Wij willen niet dat u agrarische ondernemers in onze gemeente Vijfheerenlanden met een UPLG confronteert dat u niet uit kunt voeren, omdat de financiën tekort schieten.

Situatie in gemeente Vijfheerenlanden

Binnen de gemeente Vijfheerenlanden zijn drie N2000-gebieden, waarvan er twee gekwalificeerd zijn als stikstofgevoelig. De Zouweboezem en Lingegebied & Diefdijk-Zuid. Het Lingegebied & Diefdijk-Zuid is overigens op de grens van de provincie Utrecht gelegen en ligt voor een groot deel in de provincie Gelderland.

In onderstaande afbeeldingen uit Aerius Monitor is de huidige stikstof situatie van beide gebieden weergegeven. Als referentie hebben wij ook het gebied Veluwe bijgevoegd. Hierdoor zult u zien dat de beide gebieden in Vijfheerenlanden al grotendeels op orde zijn en dat u met dit ontwerp UPLG met een kanon op een mug schiet.

Zouweboezem

Op deze afbeelding is te zien dat er slechts drie hexagonen zijn die overbelast zijn binnen Zouweboezem. Het is in onze ogen daarom niet legitiem om hier generieke maatregelen als 250 meter zones voor op te leggen. Goede analyse en vervolgens gerichte maatregelen zouden voor veel breder draagvlak zorgen en veel minder impact hebben op ons mooie landelijk gebied.

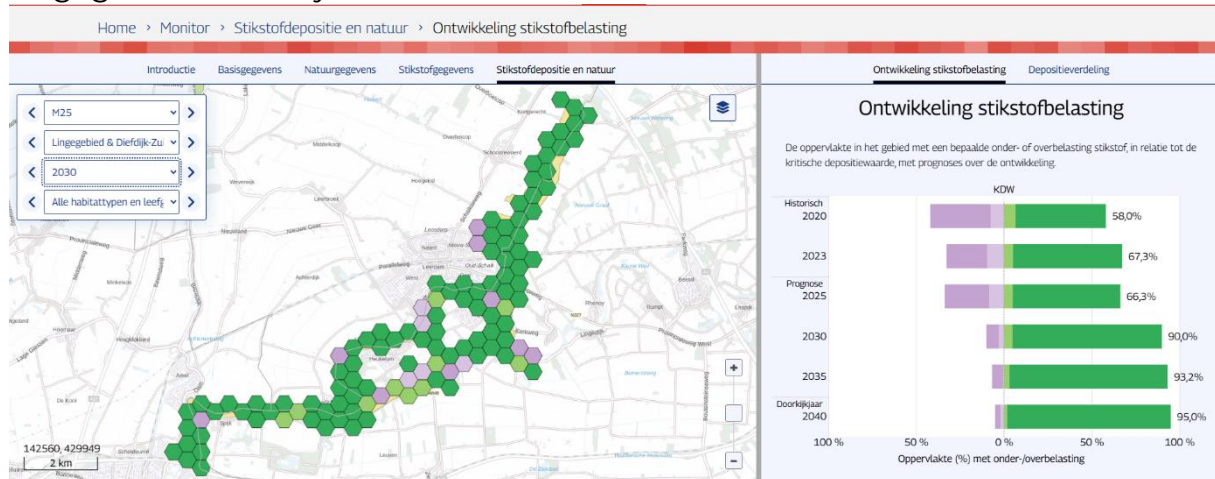
Heeft u bijvoorbeeld oog voor de gevolgen van de grote populatie purper- en zilvereigers in de Zouweboezem? De vermessing die dit met zich meebrengt heeft effect op de natuurkwaliteit.

Zorg voor een passend habitattype. In de Zouweboezem wordt Habitattype H6410 Blauwgraslanden gemonitord. Waar bij veel habitattypen verschil gemaakt wordt tussen vegetatie op zandgrond of op klei/veen grond, is dit Bij Blauwgrasland niet het geval. Dit vinden wij een omissie in de monitoring. Deskundige ecologen en beheerders met veel gebiedskennis in de Zouweboezem geven aan dat de kwaliteit van het Blauwgrasland in de Zouweboezem uitstekend is, maar dat de

norm te hoog ligt, omdat deze is gebaseerd op zandgrond, waar een compleet andere situatie van toepassing is.

Wij willen dat in het ontwerp UPLG rekening gehouden wordt met de feitelijke bodemsoort en de daaraan gerelateerde habitattypen zoals Blauwgraslanden.

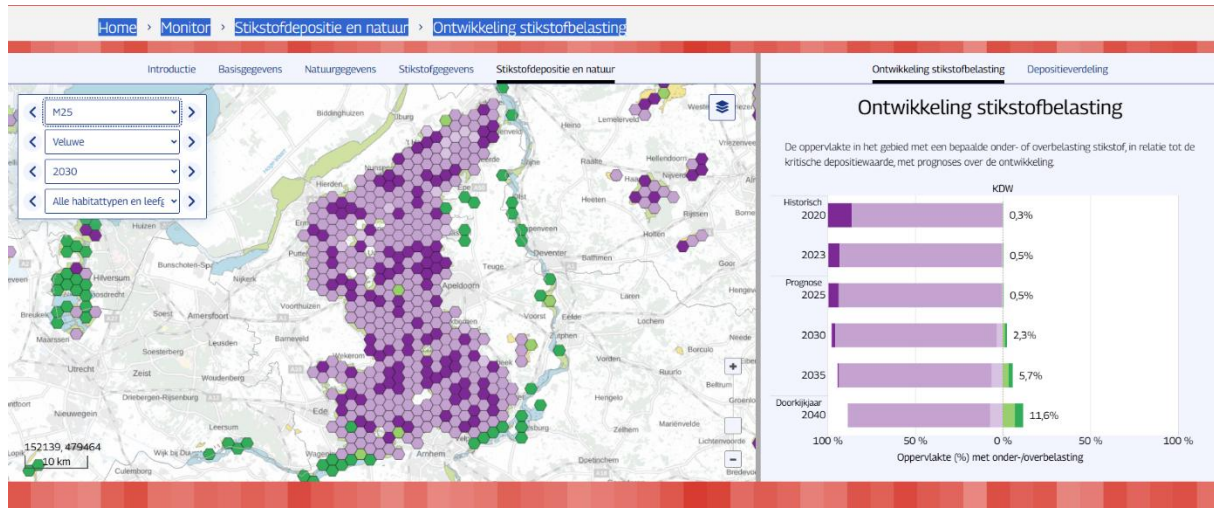
Lingegebied & Diefdijk-Zuid

Wanneer wordt ingezoomd op de huidige en verwachte overbelasting op dit gebied zijn twee zaken zichtbaar. Ten eerste dat een fors deel van de overbelaste hexagonen zijn gelegen in de provincie Gelderland en niet in Utrecht. Als uw college doorredeneert in de lijn van uw 250 meter zone, hebben maatregelen in Utrecht weinig tot geen effect op de overbelaste hexagonen in Gelderland. Ten tweede dat de vooruitzichten tot 2040 aangeven dat op basis van het huidige beleid slechts 5% overbelasting overblijft. Dat betekent dat er een goede analyse nodig is waarom deze hexagonen dan nog overbelast zijn. Is dat gemeten of is dat modelmatig bepaald? Komt dit dan overeen met de werkelijke situatie buiten en kunnen er gerichte maatregelen op deze overbelaste hexagonen worden gezet? Zeker als we in ogenschouw nemen dat het areaal dat door de agrarische sector wordt gebruikt en beheerd de komende jaren alleen maar zal krimpen, zoals ook eerder in deze zienswijze uitgelegd, kan het niet anders dan dat de emissie uit de landbouw en depositie van stikstof ook op dit N2000-gebied zal afnemen

Wij willen dat in het UPLG rekening gehouden wordt met de feitelijke situatie binnen de N2000-gebieden en dan specifiek op de overbelaste hexagonen conform Aerius en dat er gericht op de overbelaste delen maatregelen worden vastgesteld. Niet generiek, maar gericht.

Wij willen dat er constructief overleg gevoerd wordt met naastgelegen provincies en gemeenten om een gelijk speelveld te creëren voor iedereen.

Als vergelijking tussen de “met stikstof overbelaste” gebieden in de gemeente Vijfheerenlanden en een echt overbelast gebied hebben wij bovenstaande afbeelding van N2000-gebied Veluwe bijgevoegd. Hier is te zien dat er zware overbelasting is en dat ook de toekomstige verwachting laat zien dat er te weinig verbetering in zit. Als wij dit afzetten tegen de situatie in Vijfheerenlanden kunnen wij niet anders concluderen dan dat u met dit UPLG een veel te zwaar middel inzet om het gewenste doel te behalen.

Ook de afdeling Vijfheerenlanden van het CDA wil niets liever dan dat Nederland weer van het stikstofsloot af gaat, dat pasmelders, intrimmers etc. weer een vergunning kunnen krijgen om hun bedrijfsvoering op een legale wijze te kunnen uitvoeren. Dat de bouw van o zo broodnodige woningen, bedrijven en aanleg van wegen weer makkelijker wordt. Maar wij zien niet de verhouding tussen uw maatregelen uit dit ontwerp UPLG en de impact die u maakt op de bestaande agrarische sector en ons landelijk gebied.

In het ontwerp UPLG, in de behandeling in Provinciale Staten en in uw presentaties door de hele provincie heen geeft u telkenmale aan dat u dit programma nodig heeft om vergunningverlening weer op gang te brengen. U geeft echter niet aan wanneer u de vergunningverlening weer vlot getrokken wilt hebben. U stelt echter wel harde deadlines voor de agrariërs om bepaalde doelen te halen. Dit vinden wij geen eerlijke gang van zaken. Voor wat hoort wat. Als u stelt dat er voor een bepaalde datum zaken moeten zijn veranderd, verwachten wij ook dat u aangeeft wanneer u de vergunningverlening weer kunt starten.

Wij willen dat u aangeeft wanneer u de vergunningverlening weer op gaat pakken, zodat de pasmelders, intrimmers etc. weten waar ze aan toe zijn.

Wij voorzien dat er anders héél veel bedrijven moeten stoppen door de te strenge regelgeving en dat er over enkele jaren wellicht vergunningen kunnen worden toegekend, maar dat er dan heel weinig bedrijven over zijn die daar gebruik van kunnen maken. Simpelweg omdat ze niet meer konden blijven bestaan. Dat kan en mag niet het gevolg zijn van de vaststelling van dit ontwerp UPLG.

Daarom willen wij u dringend verzoeken deze zienswijze niet alleen door te nemen, maar ook tot u door te laten dringen. Gemeente Vijfheerenlanden is een

gemeente met veel landelijk gebied waar wij dagelijks van mogen genieten. Deze omgeving wordt voor een heel groot gedeelte beheerd en is gevormd door onze agrarische sector. Een sector die steeds in beweging is om het beter te doen. Beter financieel, maar ook zeker beter voor de omgeving. Met oog voor mens en natuur. Dit ontwerp UPLG doet hier geen recht aan en daarom vragen wij u dringend "stel dit nu nog niet vast. Wacht op beleid vanuit Den Haag, de eerste contouren tekenen zich daar nu af in het coalitieakkoord. Conformeer je daaraan en loop niet op de troepen vooruit. Dan voorkomt u dat de agrarische sector in Utrecht onevenredig zwaar wordt getroffen in verhouding tot agrarische ondernemers in andere provincies.

Met vriendelijke groet,

A handwritten signature in blue ink, consisting of a large loop followed by a horizontal line and a vertical stroke.

B. Bruggeman
Voorzitter CDA Vijfheerenlanden

A handwritten signature in blue ink, featuring a series of overlapping loops and a long horizontal stroke.

M. v/d Spek – den Besten
Fractievoorzitter CDA Vijfheerenlanden